

SZWAJCARSKA OBRONA CYWILNA VS COVID-19. LEKCJA DLA POLSKI?

Szwajcarska Obrona Cywilna (*Zivilschutz*, ZS) należy do najlepszych w Europie i stanowić może wzór dla organizacji i działania tego typu formacji. Mimo skierowania pierwszych pododdziałów ZS do działań już pod koniec lutego 2020 r., nie wzbudziły one tak żywego zainteresowania medialnego, jak mobilizacja Szwajcarskich Sił Zbrojnych. Za jedną z przyczyn tego stanu rzeczy należy uznać fakt, że obecność *ludzi w pomarańczowych kurtkach* (popularne określenie strojów *Zivilschutz*) na trwałe wpisane jest w reagowanie kryzysowe w Szwajcarii.

Służba w szwajcarskiej Obronie Cywilnej ma charakter obowiązkowy i opiera się na Federalnej Ustawie o Ochronie Ludności i Obronie Cywilnej z 4 października 2002 r. Obowiązkowi podlegają wszyscy obywatele szwajcarscy w wieku od 20 do 40 lat, zdolni do pełnienia służby w ZS, a nie pełniący obowiązkowej służby wojskowej oraz cywilnej. Organem rządowym odpowiedzialnym za działania formacji jest Federalny Urząd Ochrony Ludności (*Bundesamt für Bevölkerungsschutz*, BABS).

20 marca 2020 r. Rada Federalna wydała decyzję o wsparciu władz kantonalnych przez formacje ZS w działaniach na rzecz wsparcia w kryzysie COVID-19. Liczba pełniących służbę uzależniona była od bieżących potrzeb, które określały kantony w poszczególnych regionach Szwajcarii. Po tygodniu od ogłoszenia decyzji liczba zaangażowanych członków ZS (*Angehörige des Zivilschutzes*, AdZS) wyniosła ponad 5500 (dane z 26.03.2020 r.), zaś w szczytowym momencie w okresie Świąt Wielkanocnych było to 6100 osób (dane z 17.04.2020 r.). W zależności od istniejących potrzeb i rozmieszczenia ognisk pandemii, różnicowano zaangażowanie formacji, np. w maju 2020 r. w najbardziej dotkniętym przez pandemię włoskojęzycznym kantonie Ticino (Tessin) zaangażowanych było 1050 członków *Protezione civile Ticino*, co oznaczało prawie dwukrotny wzrost względem pierwszego miesiąca pandemii.

Działania szwajcarskiej *Zivilschutz* koncentrowały się na następujących obszarach, zgodnych z przeznaczeniem i podstawowymi zdolnościami posiadanymi przez pododdziały ZS:

1. wsparcie systemu opieki zdrowotnej (medycznej);
2. wsparcie systemu opieki socjalnej;
3. wsparcie techniczne.

Obszar wsparcia opieki zdrowotnej uznawany był za kluczowy w kontekście pandemii COVID-19 i obejmował realizację szerokiego spektrum zadań:

1. wsparcie podstawowej opieki zdrowotnej;
2. punkty przyjęć (triage) i kontrola dostępu;
3. obsługa punktów pobierania wymazów (stacjonarnych i w zespołach mobilnych);
4. transport medyczny;
5. wsparcie systemu logistycznego opieki zdrowotnej;
6. działania sanitarne (dezynfekcja obiektów i pojazdów);

7. obsługa infolinii;
8. wsparcie psychologiczne.

Czytaj też: [Gdzie jest Obrona Cywilna Kraju, gdy jej potrzebujemy?](#)

Działania ukierunkowane były na odciążenie specjalistycznego personelu medycznego, który mógł skoncentrować się na działaniach bezpośrednio związanych z opieką nad chorymi. Według tej reguły działano np. w punktach pobierania wymazów, czynności specjalistyczne wykonywał kwalifikowany personel medyczny, działania o innym charakterze realizowali członkowie ZS. Działania wsparcia były realizowane w różnej skali, od codziennej dezynfekcji i sprzątnięcia w szpitalach po budowę szpitali doraźnych (*Notspital*), np. szpitala w Nottwil w kantonie Lucerna (220 łóżek), czy też ponowne przystosowanie wycofanych z użytkowania obiektów szpitalnych w Frauenfeld w kantonie Turgowia (Thurgau) (200 łóżek). Za równie spektakularny przypadek należy uznać budowę punktu pobierania wymazów w oparciu o istniejące budynki *Sportzentrum Münchenstein* w kantonie Kanton Basel - Landschaft.

Członkowie ZS kantonu Gryzonia w działaniach wsparcia systemu logistycznego opieki zdrowotnej. Fot. Federalny urząd Ochrony Ludności Szwajcarii

Obszar wsparcia systemu opieki socjalnej obejmował szeroko pojętą współpracę z władzami lokalnymi w następującym zakresie:

1. wsparcie domów pomocy społecznej;
2. wsparcie pracowników opieki socjalnej.

Wsparcie systemu opieki socjalnej obejmowało szereg zadań:

1. bezpośrednią opiekę nad pensjonariuszami DPS;

2. działania sanitarne na terenie DPS, np. dezynfekcja;
3. transport osób z DPS;
4. obsługa techniczna budynków DPS;
5. działania logistyczne, np. pralnie, transport żywności i przygotowanie posiłków (kuchnie);
6. wsparcie osób starszych objętych opieką socjalną np. prowadzenie pojazdów, prace porządkowe, zakupy itp.

Ilustracją działań ZS w zakresie wsparcia DPS może być przygotowanie w DPS na terenie kantonu Ticino specjalnych sal odwiedzin, które umożliwiły zachowanie rygorów sanitarnych (montaż przegród ochronnych z pleksi).

Obszar wsparcia technicznego obejmował szereg działań, wśród których należy wskazać następujące aktywności:

1. obsługa infolinii;
2. obsługa centrów zarządzania kryzysowego;
3. wsparcie techniczne w zabezpieczeniu funkcjonowania elementów infrastruktury krytycznej;
4. wsparcie w zabezpieczeniu systemów teleinformatycznych;
5. obsługa systemu komunikacji kryzysowej POLYCOM;
6. obsługa systemu monitorowania kontaktów osób zakażonych.

Elementem dopełniającym działania *Zivischutz* była współpraca z Korpusem Straży Granicznej (*Grenzwachtkorps GWK*) na granicy państwowej, ograniczająca się do służby informacyjnej i obserwacyjnej, ze względu na brak możliwości wykonywania działań o charakterze policyjnym.

Kontrola dostępu w szpitalu kantonalnym w Szafuzie (Schaffhausen). Fot. Federalny urząd Ochrony Ludności Szwajcarii

Wnioski:

1. działania szwajcarskiej *Zivilschutz* wskazują na konieczność istnienia wydolnego systemu obrony cywilnej, posiadającego rzeczywiste możliwości wsparcia odporności państwa w warunkach kryzysu;
2. obrona cywilna powinna posiadać odpowiednie zasoby osobowe zdolne do uzupełnienia deficytów personelu o różnych specjalnościach, nie tylko stricte ratowniczych czy technicznych. W *Zivilschutz* na szczególną uwagę zasługują specjalności stanowiskowe umożliwiające działania w obszarze socjalnym, np. opiekun – pielęgniarz (*Betreuer*);
3. wielopłaszczyznowe działania szwajcarskiej *Zivilschutz* były możliwe dzięki skutecznemu systemowi szkolenia specjalistów w obszarach odpowiadających potencjalnemu zapotrzebowaniu w sytuacjach kryzysowych.

Przykład szwajcarski wskazuje na konieczność rozwiązania problemu liczebności służb i samej OC, która w przypadku zagrożeń epidemicznych będzie sama dotknięta efektami epidemii. Działania Wojsk Obrony Terytorialnej, realizującej w kryzysie COVID-19 również de facto zadania Obrony Cywilnej, należy traktować jako sygnał do odbudowy systemu OC w Polsce. Nowy system OC musi posiadać rzeczywiste zdolności wskazane na przykładzie *Zivilschutz*, a także być oparty na skutecznym mechanizmie rekrutacji, szkolenia i utrzymania gotowości będącym hybrydą rozwiązań istniejących w Wojskach Obrony Terytorialnej lub Ochotniczych Strażach Pożarnych.

Dr Paweł Makowiec